

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

2023-06-22 Mötesanteckningar

Lena Stig
Tel: 010-698 12 60
lena.stig
@naturvardsverket.se

NÄRVARANDE

Representanter från följande organisationer: Renova AB, Nacka vatten och avfall AB, Eskilstuna kommun, RISE, Marks kommun, Lutherska världsförbundet, Hässleholm Miljö AB, Västerås stad, Tyresö kommun, Linköpings universitet, Bollnäs kommun, Stockholms stad, Högskolan Kristianstad, Sysav, Sveriges Allmännytt, SRV Återvinning AB, Profu, Örebro kommun, TMR, Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB, Falu Energi & Vatten AB, Kretslopp och vatten, Göteborgs Stad, Halmstads kommun, Uppsala Vatten, Vinnova, Uppsala kommun, Novoplast, Hyresbostäder i Norrköping AB, Van Werven Sweden AB, Uppsalahem AB, KTH, Tekniska verket, Orbit Supply chain, Avfall Sverige, Naturvårdsverket, Upphandlingsmyndigheten, RUS och Länsstyrelsen Skåne, Ignite Sweden

Deltagarna delades in i sex grupper med nedanstående frågeställningar att diskutera.

Sammanfattning från gruppdiskussioner Kommunsamverkan

Plats: Zoom
Datum: 25 maj 2023

Hur växlar vi upp? Diskutera det ni tycker är angeläget!

Utse någon som antecknar och någon som kan presentera det viktigaste på 2 minuter

1. Hur ser ni på ett brett utsorteringskrav på plast?
- Vilka förutsättningar behövs för att det ska fungera?
2. Vad behövs för att omställningen ska ta fart?
3. Vad bör Naturvårdsverket och nationell plastsamordning göra för att främja resurssmart och cirkulär omställning?
4. Har du fått med dig något användbart av det du hört i dag?
5. Vad kan och vill ni samverka kring?
6. Vilken kunskap saknas?
7. Har ni fått till cirkulära affärer/affärsmodeller? Kan ni ge något exempel?

Sammanfattning

Nedan har jag sammanfattat vad som sades i grupperna utifrån de anteckningar som jag fått in. Jag har försökt strukturera och rensa så att det inte blir dubbelt utan att tappa bort enskilda kommentarer. Det är alltså en blandning av era ord och mina. I några fall har det varit svårt att tolka vad som avsågs och i några fall finns det svar på frågorna.

1. Hur ser ni på ett brett utsorteringskrav på plast? Vilka förutsättningar behövs för att det ska fungera?

Det flesta är positiva till ett brett utsorteringskrav om förutsättningarna för att både utsortering och omhändertagande för återbruk eller återvinning i praktiken finns. Det finns även de som tycker att ett brett utsorteringskrav kan införas utan att förutsättningarna finns, dvs att man inte behöver invänta att förutsättningarna uppfylls innan utsorteringskravet införs.

Ett brett utsorteringskrav behöver definieras. Vad innebär ett brett utsorteringskrav? Innebär det att all plast samlas in? Är en insamlingsgrad på 100% rimlig?

Krav behöver utformas på ett sätt som gör det rimligt att samla in. Flexibilitet i utförandet av kraven kan behövas för att inte bli för betungandet. De bör inte ge upphov till stora kostsamma förändringar där resurser inte finns. Se till att arbetsbördan inte endast flyttar till annat ställe.

Krav är bra för att kunna trycka på, men kraven behöver vara grundade i en kedja som fungerar. Om det inte fungerar i praktiken blir det svårt att motivera insatser och merkostnader. Krav kan vara bra för att få med de som är skeptiska och ger aktörer en riktning. Styrmedel skapar en stabilitet för återvinningsbranschen. Om de vet att de kommer att få in material vågar de göra långsiktiga investeringar.

Det finns en rad hinder/utmaningar och det ser olika ut i kommunerna. Utsortering av plast finns i flera kommuner och det finns många kommuner som verkar för ökad utsortering, samt försöker åstadkomma återvinning i praktiken. En rad goda exempel finns.

Med bättre källsortering ökar förutsättningarna att få till högkvalitativ materialåtervinning.

Det finns ingen universallösning för den blandade plasten. Olika strömmar kan behöva olika lösningar.

Om man ska införa brett utsorteringskrav måste man jobba uppströms med design, kravställande och styrmedel. Vi behöver reducera antal plaster för att de plaster som finns ska komma upp i tillräckligt stora volymer.

Det går att skapa ett högt positivt värde på material och inte ett negativt värde som det blir med mixade eller komplicerade material.

Det är mycket viktigt att motivera till utsortering och då behöver vi visa hur plasten omhändertas och till vad.

Frågor och hinder

Fossilindustrin satsar på plast, vilket gör utmaningen med att minska konsumtionen mycket stor.

Hur hindrar vi att plast hamnar i restavfallet?

Det är skillnad på plast som omfattas av producentansvar och det som inte omfattas. Går det att förenkla genom att ha samma sortering för småplast, leksaker, tandborstar som för förpackningar? Det vill säga att små plastartiklar samlas in fastighetsnära.

Vi är rätt dåliga på att kommunicera. Vad är ”bra” plast och hur skiljer man på förpackning och tandborste. Vi behöver förenkla för individen. Det är svårt för den enskilda att veta vilken plast man håller i handen. De som lämnar material på ÅVC behöver ofta hjälp. Mycket plast hamnar i grovavfallet.

Hur motiverar vi privatpersoner att sortera och lämna plast för återvinning när den ändå inte återvinns i praktiken. Det är svårt för privatpersoner att se nyttan och värdet att jobba med plast. Det är ju lite tröstlöst att så mycket bränns, varför sorterar vi?

Problemen är störst med blandade plastfraktioner. Vilka plastfraktioner ska sorteras ut? Smutsig mjukplast som avfallssäckar eller jordsäckar är problematisk. Även smutsig frigolit är problematisk, liksom riskavfall från lab. Efterfrågan och pris är styrande. Vad mottagaren kan göra drivs av den kvalitet på materialet som kan erhållas. Det är svårt att få till en bra affär på blandat avfall.

Vad kan EU respektive Sverige ställa krav på? Krav på producenter så de tillverkar material och produkter som går att återvinna kanske är ett EU krav snarare än ett krav från Sverige? (Revidering av ESPR¹ och PPWR² pågår. Spanien tar över efter Sverige som ordförandeland)

Kommer det regleringar kring antalet plast-typer?
Frigolit är en utmaning att hantera. Frigolit utan avfall kan lätt komprimeras. Vissa anläggningar vill dock inte ha komprimerad plast.

Vem ska sortera? Hur ska plasten sorteras ut och var?

Hur skapar vi utrymme på ÅVC? Hur skapar vi kapacitet och logistiklösningar?

Det saknas resurser.

Brist på anläggningar, och transport av granulat till Europa, gör att man inte är så benägen att sortera. Vad kan mottagaren göra med plasten? Hur får vi plasten att stanna i Sverige?

Det saknas sorteringsanläggningar, speciellt i norr. (Förbränningsanläggningarna ligger närmare.) Låg volymvikt och långa transporter är delvis orsaker till att plast bränns i stället för att skickas för återvinning.

Det är få aktörer som sorterar ut i Sverige.

Förhoppningen är att styrmedel inte ska behövas, men pengarna styr, vilket vi inte kommer ifrån. Är återvinning för dyrt skickas avfallet till förbränning i stället.

Avsättning för det som sorteras ut måste finnas och det saknas återvinnare eller andra aktörer i kedjan. Viktigt med dialog med den som tar emot materialet i slutet - vad vill de ha och vad kan de göra med materialet? Det måste finnas mottagare av den utsorterade plasten.

Hur säkrar vi hygien och kvalitet? Olika aktörer har olika krav på plasten.

Hur gör vi med äldre plast med farliga eller okänt innehåll?

---

¹ https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/sustainable-products/ecodesign-sustainable-products_en

² https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-packaging-and-packaging-waste_en

Vad kan vi göra? Goda exempel

Vägledning och nudging för att sortering ska göras rätt.
Motivera till önskade beteenden - det är viktigt att motivera hushåll!

Vi kan bli bättre på att sprida goda exempel och samverka mellan kommuner?
Fler kommunikationskanaler förutom nationell platsamordning behövs: via Avfall Sverige?

Mer kommunikation om vad mottagarna kan göra med plasten
Mer kommunikation mellan aktörer

Klimatmål som drivkraft

Kommunernas roll vid upphandling kan stärkas. De behöver hjälp med krav och mål från myndigheter som de kan använda i upphandling för att undvika att det för mycket går till förbränning. Kommuner har en viktig roll vid upphandling av avfallstjänster och få in perspektiv på återvinning- nästa steg för att möjliggöra mer cirkulär ekonomi

Det är bättre att hitta de största strömmarna och sortera ut dom, i stället för att klumpa ihop plast som ett material. Vi behöver jobba med olika strömmar
Vi behöver skapa sortering av fraktioner, hård och mjukplast samt plasttyper.
Mindre fraktioner kan sorteras ut manuellt.

Återbruk och slutna loopar bör prioriteras.

Lär av de initiativ för ökad utsortering som redan pågår.
Rör av viss kvalitet sorteras ut för materialåtervinning. Det är ett bra exempel där återvinningen fungerar och sker i Sverige.

Undvik onödiga transporter till sorteringsanläggningar genom att sortera ut det som inte går att återvinna.
Plast på ÅVC kan samlas in i mindre containrar först varefter personal hjälper till att sortera i fraktioner. Försortering på ÅVC-rampen.

Återkoppling om att smutsig mjukplast inte kan tas omhand kan ges till de som lämnar in plastavfall.
Har någon fått till återvinning av mjukplast? SRV Återvinning har diskuterat med Stena som kan göra detta, men har inte kommit i gång. Novoplast kan ta hand om både mjukplast och frigolit, samt erbjuder komprimeringslösningar.

Samverkan är en viktig del som lyfts fram. I både Skåne och Borås samverkar kommuner och försöker utveckla affärer kring plast.
Om kommuner samarbetar med insamling kan de få ihop tillräckligt stora flöden.
Tekniska verken samarbetar med Van Werven. "hela Småland är en bra marknad för plast" Fler exempel på samverkan mellan aktörer behöver lyftas.

Råvarupriset på plast har gått upp vilket borde ge förutsättningar för återvunnen plast.
<https://www.lu.se/artikel/statliga-miljardstod-till-snabbvaxande-fossil-kemikalieindustri-okar-utslappen>

Lagstiftning behövs. Om vi kräver brett utsorteringskrav bör vi även titta över producentansvaren.

Kan skatt vara lösningen?

Riktade statliga stöd?

Se över avgifter för att bara belasta jungfruligt material.

Det är hos företag och verksamheter som krav på källsortering bör höjas. De hanterar större mängder och bör kunna hantera mer komplicerade krav.

För hushållen är det orimligt att hålla isär små föremål och förpackningar.

Producentansvaret för förpackningar underlättar för hushållen. Allt smått borde kunna källsorteras hemma/ småplast via FNI (Fastighetsnära insamling) och stort på ÅVC.

Går det att ställa högre krav på värmeverket eller på kommunen?

Går det att ställa högre krav på de som sätter produkterna på marknaden?

Det är viktigt att styrmedel inte bara dumpas på fjärrvärmesektorn!

Hyresvärd med flera måste tillgodose att avfallshantering finns.

Någon måste kunna ta emot materialet för att det ska vara värt det.

2. Vad behövs för att omställningen ska ta fart?

Att fler verkar för att ÅVC ska bli vad de heter!

Att vi blir bättre beställare både som offentliga och privata aktörer.

Vi behöver tänka förebyggande och skapa rena strömmar från början

Krav inom avfallsplaner och klimatplaner driver kommun och företag

Högre siffra på utsorteringsgrad krävs nog. Den kan vi ta med i kravställningen. Svårt för oss att sätta siffror på utsorteringsgrad i upphandlingen, eftersom vi inte alltid vet vad som är rimligt.

Upphandlingsmyndigheten hade kunnat ge stöd med ett allmänt underlag och med kriterier. Vad händer efter utsortering? Vad bränns, vad återvinns, osv.

(Det finns redan mycket underlag: <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/miljomassigt-hallbar-upphandling/upphandling-for-att-framja-cirkular-ekonomi/hallbar-plastupphandling/>)

Vi vill ställa högre krav i upphandling och vara tydliga, men om man ställer krav så har man lagt över ansvaret. Går det att jobba från två håll?

Mer kommunikation behövs och det ska vara lätt sortera rätt.

Klimatmål, krav inom avfallsplaner och klimatplaner driver kommun och företag

Ska regeringen definiera mål? Hur i så fall?

Möjlighet att söka finansiering som driver på behövs; klimatklivet

Miljömärkning

Samverkan

Fler sorteringsanläggningar och efter/för sorteringsanläggningar

Satsning på att ta hand om verksamhetsplast.

Att vi kan ta hand om svåra plastfraktioner – hur? pyrolys? Förgasning? larver?

Separat insamling av flöden som är efterfrågade.

Vi behöver identifiera flöden och testa exempelvis med hjälp av RISE.

Vi har företag som sorterar ut i typ 10 olika plastfraktioner, men sedan bränns det mesta. Vad säger lagstiftningen?

Kan man ställa ut en mobil komprimator för frigolit?

När det komprimeras blir det lönsamt att ta hand om det.
Det krävs en delad och gemensam språklig plattform för att effektivisera, utbildning och ett språk är en nyckel för att få kraft att genomföra.

3. Vad bör Naturvårdsverket och nationell platsamordning göra för att främja resurssmart och cirkulär omställning?

Bidra med att visualisera hur det skulle kunna bli för att ge medborgare en bild om hur ett resurssmart samhälle skulle se ut. För gemene man. Ge en mer samlad bild för vad vi arbetar för.

Genom att göra xx så kommer vi nå hit, vilket innebär dessa positiva effekter för samhälle och hälsa. Genom att peka på vinster för miljö och hälsa går det att identifiera sig som individ.

Visa på ekonomiska vinningen, vad kostar detta oss? Skillnader i kostnader mellan att fortsätta som vi gör och med att ställa om.

Hur kan det vara lagligt att tillverka förpackningar som inte går att återvinna?

Att dela projekt och att ta del av vad andra gör är viktigt. Det är avgörande för en hållbar utveckling. Se till att sprida goda exempel och inspirera varandra.
Möjlighet att ställa frågor behöver finnas.
NV gör ju redan en del. Mer kunskapsdelning som i dag.

Myndigheter bör ”nudga” mot kommuner för att åstadkomma en beteendeförändring. Vet man ej vad man strävar efter så ser man inte meningen med att sortera eller lämna till insamling.

Fråga i enkäter om vad som sorteras ut. Hälften av kommunerna har ju fortfarande inte insamling av plast på ÅVC. Kanske riktade frågor?
Miljömålsuppföljning, på något sätt – mäta, visa och fråga.

Mottagning av plasten är inte styrt i föreskrifterna.
NV borde driva på för en höjning av kraven på producenterna av verksamhetsförpackningar. Tappa till hålen i lagstiftningen
(I nya förpackningsförordningen blir kraven tydligare och ansvaret större för verksamhetsförpackningar: Här finns mer att läsa om producentansvar för förpackningar: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-forpackningar>)

4. Har du fått med dig något användbart av det du hört i dag?

Plastkartan från Profu var inspirerande.

Vinnova: <https://www.vinnova.se/e/cirkular-och-biobaserad-ekonomi-ny-utlysning/okad-resurseffektivitet-industrins-2023-00730/>

(Mimmi pratade om skolgårdar efter gruppdiskussionerna och många blev inspirerade av det.)

5. Vad kan och vill ni samverka kring?

Om hur vi minskar resursanvändningen och användningen av plast

Hur vi återvinner mjukplast.

Allt möjligt. Idéer och projekt, lärdomar.

6. Vilken kunskap saknas?

Hur vi väljer rätt plasttyp och hur vi minskar antal plasttyper.

Vilka plaster vill vi cirkulera?

Vilka problematiska plaster/produkter behöver vi behålla och därför hitta sätt att hantera?

Vilka plaster går att återvinna, vilka ska man undvika?

Vilka plasttyper behövs?

Kunskap om vad vi kan ställa för krav. Kraven behöver ställas uppströms.

Krav kring produktion.

Vad får vi sätta på marknaden i Sverige?

Hur vi motiverar både sorterare och mottagare av plast - Varför sortera som man gör?

Hur stort är intresset hos producenter att göra bättre produkter?

Produkter som går att återvinna, ej är sammansatta och består av återvunnet material.

7. Cirkulära affärer/affärsmodeller /Goda exempel

Uppsala är med i EU-projekt [NetZeroCities](#). Hållbar och cirkulär ÅVC och materialmäklare. Kan de återvinna och återbruka material i större utsträckning?

ÅVC = Cirkulär multihubb och materialmäklare. Börjar nu och pågår i två år.

EU projekt i Västerås: Baltiplast - minska engångsplast och förpackningar i Östersjöregionen. Inventeringsverktyg för kommunal verksamhet och företag och ev hushåll. Vilken plast använder man?

<https://www.vasteras.se/bygga-bo-och-miljo/livsmedel-och-halsa/plastbanta.html>

Det finns även goda exempel listade i dokumentet Avstamp 2022 som ni fick inför mötet.